

Det økonomiske oppgjør.

IFØLGE DET NU FREMLAGTE FORSLAG til statsbudsjett er de samlede utgifter til det politiske rettsoppgjør inntil 1. juli 1950 oppført med ca. kr. 149.313.000,00 og de samlede «inntekter» med ca. kr. 172.812,00. Erstatningsdirektoratet har i alt hatt ca. 3000 landssvikboer under tilsyn og pr. 1. nov. 1949 gjenstod 599 av disse. En stor del av dem antas etter hvert å ville gå over til avvikling eller konkurs.

PR. 1. DESEMBER 1949 var det i alt idømt bøter med ca. kr. 50.079.000,00, inndragninger med ca. kr. 136.052.000,00, erstatninger med ca. kr. 69.740.000,00, saksomkostninger med ca. kr. 120.000,00 og påløpne utpantingsgebyrer med ca. kr. 51.000,00. Samtidig var det til Erstatningsdirektoratet innbetalt ca. kr. 143.251.000,00, d.v.s. ca. 57 pst. Erstatningsdirektoratets utgifter er for 1950—51 foreslått bevilget med ca. kr. 1.100.000,00, og de samlede utgifter til Erstatningsdirektoratet kommer opp i ca. kr. 16.349.000,00. Utgiftene til landssvikpolitiet har inntil 1949—50 utgjort i alt ca. kr. 27.800.000,00.

SLIK RULLES DET MED MILLIONENE i det politiske rettsoppgjør, som ble iverksatt av London-regjeringen med god hjelp av folk her hjemme, som under okkupasjonen hadde sitt trygge levebrød takket være NS-folkenes omsorgsrulle forvaltning og pågæenhet overfor okkupanten. Men alle disse tall er allikevel illusoriske, for man må ikke regne med millioner eller hundreder millioner, men med milliarder, når det er tale om det nasjonaløkonomiske tap som dette oppgjør har påført landet. Tenk bare på de titusener som i årevis var uten levebrød og erverv, på alle gardsbruk som ble satt tilbake på grunn av at arbeidskraften ble lammet ved langvarig fengsel, på alle de små og store bedrifter og forretninger som ble forvaltet ihjel og som ikke er kommet på rote. Det er ennå for tidlig å sette opp nøyaktige tall for disse tap, men de skal nok komme, og de vil vise et forferdende resultat, som ingen Marshallhjelp noen gang kan oppveie — helt bortsett fra at det meste av denne hjelpen bare er lan, noe som helst skal skjules for den skattepinte almenhet.

DET KAN VÆRE ALL GRUNN TIL Å MINNE om dette i dag, når det nye forslag til statsbudsjett er fremlagt i all dets trøstesløshet. Det er dobbelt grunn til å reflektere over den måte «velferdsstaten» søkes gjennomført på. Det er jo intet annet enn legalisert plyndring og røveri, slik som NS-folkene er blitt behandlet, og stortingsmann Moseid har rett når han i odelstingets møte 22. juli 1949 kalte landssviklovgivningen for «jaktloven», utslag av temmeig «tynnslette nerver», et uttrykk som høyesterettsdommer Ferd. Schjelderup bruker i et brev til Nygaardsvold i 1944. Selv sagt er det hevn, skriver redaktør Torolf Elster, som er en av regjeringens håndgangne menn, eller som protokollkomiteens formann, Grønland, sa 5. juli 1948 under en debatt om landssvikoppgjøret, som svar på et forslag fremmet av en av hans medrepresentanter, at han betraktet det som «et uttrykk for noe av hevners

Hvordan har forholdene vært på Ilebu?

De som kjenner til forholdene på Ilebu, kan under ed bekrefte, at tilstanden der «etter freden» har vært verre enn i mange av de tyske konsentrasjonsleirer under krigen.

Det er således ikke uten grunn, at enhver overflytning fra annen leir til Ilebu, blir av fangene betraktet som en skjerpelse av straffen.

Det går nesten ikke en uke uten at ett eller flere selvmordsforsøk blir gjort, og det er atskillige som også har tatt sitt liv.

Vi går ut fra at Tilsynsrådet hvor lagdommer Breien er formann, er oppmerksom på disse forhold. Likeledes at fangenes benådningssøknader blir holdt tilbake. Det samme skal også være tilfelle med brev som fangene skriver til retten eller statsadvokatene. At det om dette forhold blir gitt fangene feilaktige opplysninger, er også noe som bør komme de ansvarlige for øret.

Skulle «landssvikoppgjøret» brukes til å tilsvine også kommunistpartiet?

Peder Furubotn sammen med den siktede Skottevig beskyldt for å ha holdt et agitatorisk foredrag i Arendal sommeren 1940

Man kjente hverken den tiltalte eller noe til Arendalsforedraget. Det er tegn som tyder på å saken mot Skottevig var en hevnakt.

Da «rettsoppgjøret» tok til i 1945, var det mange som benyttet det til å ta knekken på personlige fiender. Det ble angiverienes tid. Oppmuntret av politiets henstillinger i dagspressen om at publikum måtte gi opplysninger, som kunne lette dets arbeide med å avsløre både NS-folkene og andre som hadde «synder» på samvittigheten, ble en kjærkommen anledning for alle ådselgribber og mørkemenn. — Og for å tale med Paulus i brevet til Timoteus ble det vist en «nidkjærhet uten forstand»

Et skoleeksempel på dette ble lagt fram i Oslo byrett for noen måneder siden. Saken gjaldt malersvenn og redaktør Slottevig. Han stod for retten tiltalt både etter § 86 og § 98. Saken fikk imidlertid et sensasjonelt forløp. Framlagte dokumenter og såvel forsvarrets som aktorats vitner viste, at Skottevig under okkupasjonen hadde ført en for idag «atråverdige» vandel. Således hadde han gjentatte ganger vært arrestert, bl. a. sittet lenge i Oslo kretsfengsel, og i 1944 ble han dømt til 3 år for agitasjon mot tyskerne og NS.

Blant tiltalepunktene i landsviksaken mot Skottevig, var også et meget alvorlig, nemlig, at

han angivelig sommeren 1940 hadde holdt et sterkt agitatorisk foredrag på Arendal torv sammen med kommunistpartiets sekretær Peder Furubotn.

Det var meget dramatisk i retten da Peder Furubotn, som vitne besvarte dommer Høstads spørsmål at han aldri hadde hørt Skottevigs navn nevnt, at han ikke kjente ham, og at han ikke hadde vært i Arendal under okkupasjonen.

Dommer og aktor så hjelpe-løse på hverandre. De visste hverken ut eller inn, og saken ble utsatt.

Vår hjemmelsmann, som var et av hovedvitnene mener, at dette tiltalepunkt var et meget smart forsøk på å skandalisere kommunistpartiet, men den grove provokasjon førte altså ikke fram.

Etter rettsmøtet kom vår mann i samtale med Peder Furubotn og han kom da med et meget kraftig utfall mot «rettsoppgjøret», og han sluttet med å si, at «han heldigvis ventet på å bli satt i fengsel i neste omgang».

Malersvenn Skottevig hadde før krigen en i pressen meget omtalt sak med fagorganisasjonen. Skottevig vant, og det

Ung mann ble slått halvt fordervet av 5 «smørgås» på Ilebu

SATT HAN I ENESSELLE I OVER 3 ÅR?

Det norske folk er blitt så foret med tortur og lidelsehistorier fra okkupasjonstiden, at det nærmest er uimottakelig når det gjelder liknende foreteelser gjort av «gode nordmenn» i «fredens» Norge.

Ifølge opplysninger vi har fått, ble en varetektsfange ved Ilebu Fengsel ved navn Willy Ramberg den 18/8 -45 slått nesten fordervet av 5 «smørgåser». Torturen fant sted på selle B 2. Da behandlingen var over lå han bevisstløs. Etter dette ble han holdt innesperret i eneselle til ut i 1949.

Den behandling han fikk, førte til at han viste symptomer på å være svært nedbrutt. Han hadde periodiske skjelvetokter i hodet — og i den siste tid meget vanskelig for å samle tankene.

Dette er i all korthet beretningen om en ung mann på 22 år. Forsvarsløs og uten å kunne kreve sin rett overfor de myndigheter som skulle påse at norsk lov ble respektert også når det gjaldt en politisk varetektsfange, ble han slått halvt fordervet av de samme myndigheters leiebødler.

var en bitter pille å sluke for enkelte herrer. Det er en nærliggende mulighet å anta, at en nå ville søke å få hevn over den gjenstridige Skottevig ved å sette landssvikstemplet på ham.

Hadde politisoldatene uinnskrenket makt OVER DE POLITISKE VARETEKTSFANGER?

DET KAN VÆRE ALL GRUNN TIL Å MINNE om dette i dag, når det nye forslag til statsbudsjett er fremlagt i all dets trostese. Det er ikke nok å reflektere over den måte «velferdsstaten» søkes gjennomført på. Det er jo intet annet enn legalisert plyndring og røveri, slik som NS-folkene er blitt behandlet, og stortingsmann Moseid har rett når han i odelstingets møte 22. juli 1949 kalte landssviklovgivningen for «jaktloven», utslag av temmeug «tynnslitte nerver», et uttrykk som høyesterettsdommer Ferd. Schjelderup bruker i et brev til Nygaardsvold i 1944. Selv sagt er det hevn, skriver redaktør Torolf Elster, som er en av regjeringens håndgangne menn, eller som protokollkomiteens formann, Grønland, sa 5. juli 1948 under en debatt om landssvikoppgjøret, som svar på et forslag fremmet av en av hans medrepresentanter, at han betraktet det som «et uttrykk for noe av hevners og hatets evangelium».

DET ER OVERFOR ALT DETTE MISBRUK AV MAKT at vi tar til motmæle, overfor lovløsheten i de provisoriske anordningers navn. Og vårt mål er slettelse av strafferegistret, alle tillitstap gjenopprettet, gjeninnsettelse i fratatte stillinger eller ansettelse i jevn gode stillinger, tilbakebetaling av fratatte verdier og erstatninger for økonomisk tap ved rettsforfølgelsene og den offentlige forvaltning av formuer og boer. Det er Forbundet for Sosial Oppreisning som her går i spissen. Enkeltvis nytter det så lite overfor all den uforsonlighet som man møter hos de dertil innrettede myndigheter, men i saklig underbyggede argumenter skal vi først søke å overbevise folket og dernest med denne opinion i ryggen tvinge myndighetene til et rettfærdig oppgjør, slik at vårt land påny kan innta sin plass som likeverdig blant de vesteuropeiske stater. Derfor maner vi alle, som er rammet av det politiske rettsoppgjøret, til å slutte opp om Forbundet. Dets styrke avhenger av tilslutningen — dets resultater av dets styrke.

Ikke le — ikke smil — Den som smiler skyter jeg, skrek vaktstjefen i Nerlandsdalen

Vaktmannen Ole Heiving ble belegnet som farlig for sine omgivelser

FRA ALLE KONSENTRASJONSLEIRE som regjeringen Gerhardsen opprettet rundt omkring i landet i 1945, finnes et rikholdig materiale om hvordan «hjemmefronten» og svenskessoldatene herjet med de ulykkelige mennesker, som på grunn av sine politiske meninger ble dømt til å være syndebukker for de hjemvendte katastrofepolitikere.

Ifølge en rapport som tillitsmannen for de internerte politiske fanger i Nerlandsdalen, Kristiansund N. sendte den 1. oktober 1945, viser det seg at villdyrene var likelig fordelt mellom de forskjellige leire som vaktmenn.

Av rapporten gjengir vi: «Lørdag kveld den 29—9—45 ved den vanlige appell kl. 20, kom det til en episode som nær hadde utviklet seg til en katastrofe. Opphavsmannen og aktøren var vaktstjefen, Ole Heiving. Han oppførte seg som en gal mann. I det øyeblikk signalet gikk for oppstilling, styrtet han ut av vaktbrakken og

skrek: «Kom ut av brakkene i en helvetes fart!» — Under oppstillingen skjeldte og smeldte han som en gal mann. Nevnte en og annen fange ved navn. Han hisset seg opp til stort raseri. Han yppet og gjorde sitt beste for å framprovosere en opposisjon. Til slutt sang han ut: «Ikke le, ikke smil! Den som smiler skyter jeg!» Dermed trakk han sin pistol, gjorde ladingsgrep og skrek til en fange: «Smil, — smil for fanden! Tror du jeg er redd for å skyte? Jeg er ikke redd dere — uansett hva dere har vært før eller under krigen. Jeg er ikke redd dere, enten dere har vært frontkjempere på østfronten eller vestfronten.»

Situasjonen var på bristepunktet. Heiving hadde ved sin provoserende opptreden bragt det derhen at fangene stod med sammenbite tenner og var rasehø. Hadde Heiving skutt, ville han sikkert straks blitt overmannet, og hva som

Forta. side 4

At det om dette forhold blir gitt fangene feilaktige opplysninger, er også noe som bør komme de ansvarlige for øret.

krøtsfengsel, og i 1944 ble han dømt til 3 år for agitasjon mot tyskerne og NS.

Blant tiltalepunktene i landsviksaken mot Skottevig, var også et meget alvorlig, nemlig, at

var en bitter pine å stå i en tette på å bli satt i fengsel i neste omgang».

Malersvenn Skottevig hadde før krigen en i pressen meget omtalt sak med fagorganisasjonen. Skottevig vant, og det

enkelte herrer. Det er en nærliggende mulighet å anta, at en nå ville søke å få hevn over den gjenstridige Skottevig ved å sette landssvikstemplet på ham.

Hadde politisoldatene uinnskrenket makt OVER DE POLITISKE VARETEKTSFANGER?

Vaktmannskapene drev terrorskyting på fangene

Fire Røde Kors-søstre fikk i 1942 permisjon av Røde Kors for å dra til østfronten

Men da de kom hjem, fikk de ikke igjen plassene sine

I «8. Mai» nr. 2 for 12. januar har De en merknad til Røde Kors propagandauke. Jeg kan så godt forstå at Røde Kors f. t. trenger til propaganda her i landet. Og da De spør hvor Røde Kors var da norske sykesøstre ble fengslet, dømt og fengslet igjen for å ha utført sin samaritantjeneste under siste verdenskrig, skal jeg få lov til å opplyse følgende fakta:

I 1942 reiste fire unge Røde Kors søstre fra Fylkessykehuset i Tønsberg til den finske østfront. De hadde et års tid igjen av læretiden, og hver især fikk et vennlig avskjedsbrev fra sykehusets overlæge, daværende visepresident i Norges Røde Kors, Nikolai Paus. Kanskje var brevene likelydende. Her har De i hvert fall ordlyden av det ene:

Tønsberg 27. aug. 1942.

Fra Direktøren for Vestfold Fylkessykehus.

Frøken N. N.

Deres søknad om å få fratretjeneste i Tønsberg krets av Norges Røde Kors for å melde Dem til Den norske Legion, har vi mottatt. Deres søknad er innvilget.

De vil når De kommer tilbake, få anledning til å fortsette Deres utdannelse hos oss. Nikolai Paus.

Personlig uttalte herr Paus ved avskjeden:

«Jeg beundrer Deres mot. Jeg vet hva De går til.»

Og det skal være visst. Overlæge Paus visste av selvsyn at østfronten ikke var noen søndagsskole. Han var selv leder for den norske Røde Kors-avdeling ved østfronten under den første Finnlands-krigen, den som fjorårets gallionsfigur Torolv Øksnevad så inderlig anbefalte og som vi derfor alle var med og ga ulltepper, strømper,

Forta. side 4

Da humanisme og rettssamfunn hadde seiret i Norge

I Deres siste nummer har jeg lest om hvordan noen frontkjempere ble behandlet på Akershus sommeren 1945. De var syke og nettopp gjennomgått alvorlige operasjoner (amputasjoner), men dette hindret ikke frihetsheltene som var gått til krig mot nazlismens barbari fra å slå den ene rekorden etter den andre i rå og barbarisk framferd.

Jeg skal berette en annen «solskløns historie» fra hine minneverdige dager da «frihet, rettsstat, humanitet» og alt det der selret og man fikk en frigjøring så vakker og fin at den etter heltenes egne ord vil stå som et eksempel på hvordan gode, hensynsfulle og dannede mennesker skal opptre som selerherrer. Min beretning gjelder ikke nettopp de mest aktive heimefrontkarene, men heller de 95 pst. som ble aktive etter at tyskerne hadde nedlagt

Forta. side 4

Et skadedyr av en fangevokter på Akershus skyter fange ned på kloss hold

Etterpå går han rundt og skryter av sin ugjerning Sensasjonelle avsløringer kommet fram ved fangenes egne rapporter til fengselsmyndighetene

TIL TROSS FOR MAKTHAVERNES STADIGE gjentakelser om at «rettsoppgjøret» er blitt gjennomført på en «human» og for en «rettsstat» verdig måte, viser de handlinger som har funnet sted et noe annet bilde.

De rapporter som fanger har lagt fram for myndighetene — uten at noe er gjort for å trekke gjerningsmennene til ansvar, er forferdende dokumenter og avslører den «rettsstilstand» som har rådet i Norge etterat «lov og rett» ifølge Paal Berg, atter var blitt satt i høysetet.

Den historie vi i dag offentliggjør på grunn av rapporter fra fanger som selv var vitner til ugjerningen, forteller om en brutal handling av en av den norske «rettsstats» lovpriste helter.

DET VAR OM MORGENEN den 3. september 1945 at varetektsfangene Finn Omtvedt og Ragnvald Nilsen ble tatt ut til en arbeidskommando «Akershus 6» på Kontraskjæret. De ble satt til å fylle i og surre sekker. Under dette arbeide kom en politisoldat bort til Nilsen og spurte hvor gammel han var. Nilsen svarte: «55 år —».

Politisoldaten sa: «Ta det litt penere». Både Omtvedt og Nilsen forsto det slik at det gjaldt dem begge, og Omtvedt satte seg på en sekk. Mens han satt og hvilte kom en annen vakt bort til Omtvedt og spurte om han ikke ville arbeide. Omtvedt reiste seg og sa: «Jeg føler meg slapp, men vi skal arbeide som bare det.»

DEN FØRSTE politisoldat som hadde bedt dem om å «ta det litt penere» hadde vært på en annen kant av arbeidsplassen. Plutselig kommer han bort til Finn Omtvedt, knytter nevene opp i ansiktet på ham og sier: «Hvis du er oppsatt på

skyter jeg». Omtvedt svarte: «Jeg er ikke redd noen av dere». Politisoldaten grep Omtvedt i skulderen og ropte: «Ut me'n —!» Omtvedt svarte: «Javel». Han rykket tilbake og satte fra seg spaden. Ved denne bevegelse fra Omtvedts side mistet politisoldaten grepet i skulderen hans. Han tar ladingegrep og skyter Omtvedt i hofte høyde på ca. ½ meters hold.

Da Omtvedt ble båret ut til en lastebil, uttalte politisoldaten: «Det er ikke farlig, jeg bare skjød deg i beina, og nå kommer du på sykehus og får det godt.»

Omtvedt ble på et lasteplan kjørt direkte til Oslo legevakt (Krogstøtten).

ETTERAT OMTVEDT var ført bort, spurte politisoldaten de gjenværende fanger om ikke Omtvedt hadde vært oppsatt. Fangene svarte ikke — de fortsatte med sitt arbeide. Plutselig kom en sersjant farende inn på (Forta. side 4)

Høyesterett fastslår at Haag-reglene gjaldt i okkupasjonstiden

Lagmannsrettsdommen over politimester, kaptein Solbjør ble enstemmig opphevet

Okkupasjonsmakten hadde rett og plikt til å opprettholde orden

Den 10. januar 1950 avsa Høyesterett kjennelse i sak L.nr. 13. S.nr. 161 1949:

Fatalemyndigheten (Aktor: H.r. advokat J. Chr. Mellbye) mot Ørger Marius Solbjør. (Forvarer: H.r. advokat B. O. Amossen).

Stemmegivning:

Dommer Berger: Ridsivating lagmannsrett avsa den 21. april 1949 dom med sådan domslutning:

«Tiltalte Ørger Marius Solbjør dømmes i medhold av straffelovens pgr. 86, jfr. landsviklovens pgr. 80, jfr. straffelovens pgr. 62, til tvangsarbeid i 5 — år.

For en tid av 10 — ti — år fradømmes tiltalte de i landsviklovens pgr. 10 nr. 1 og 2 nevnte rettigheter samt for alltid tap av stillingen som kaptein i hæren, jfr. pgr. 10 nr. 3.

Tiltalte frifinnes for tiltalens poster I 2, 3 b, c og d, 5 c og II

I frihetsstraffen fragår 685 — seks hundre og tre og tredve — dager for utholdt varetektsarrest.»

Domfelte har anket over dommen. Anken gjelder såvel saksbehandlingen som rettsanvendelsen og straffutmålingen.

JEG ANTAR AT LAGMANNRETTSDOMMEN bør oppheves i sin helhet ovennævnte med den påstand som forvareren har nedlagt og som aktor ikke har hatt noe å innvende mot. Jeg finner at lagmannsrettens domsgrunner ikke er tilstrekkelig fyldestgjørende for så vidt tiltalte er dømt for glasseltagningen og hva dermed står i forbindelse, tiltalens poster under I nr. 3, for så vidt angår hans deltagelse ved sordomstolen som aktor, tiltalens poster I nr. 4 og 5 og for så vidt angår forholdet med sikringen av Arndolf Henry Bye som er omhandlet i tilleggstitalebeslutningen.

FOR SA VIDT ANGÅR LAGMANNRETTENS bemerkning om talene fester jeg oppmerksomheten ved at det opplyses i lagmannsrettens dom at det i tiltaltes funksjonstid var 489 flyktningesaker i distriktet og at det kun ble tatt 14 gjeler etter ordre eller innstilling fra politikammeret. Tiltalte har anført at det her i det

ler imidlertid en nærmere vurdering av tiltaltes forhold i de enkelte tilfellene, f. eks. om hva det er som har ført til at der er reist aksjoner, om tiltalte har gjort noe for å avbøte følgene av sine handlinger o.s.v. Lagmannsretten uttaler bare at tiltalte i noen tilfeller er gått lenger i sin aktivitet enn han strengt tatt har vært nødt til, og dette er ikke tilstrekkelig til å avgjøre om han er dømt med rette.

MED HENSYN TIL AKTORATET for sordomstolen henviser jeg til at lagmannsretten fastslår at alle de saker hvor han har vært aktor har vært vanlige forbrytelser av kriminell natur — til dels alvorlige forbrytelser. Etter Haag-reglene har okkupanten ikke bare rett, men også plikt til å sørge for at orden opprettholdes innen det okkuperte område, og jeg kan ikke se at det av det som er opplyst i lagmannsrettens dom fremgår at det her dreier seg om tilfeller hvor okkupantens rett for så vidt er overskredet, eller hvor tiltalte som nordmann har ytet fienden rettsstridig bistand.

MED HENSYN TIL TILFELLET BYE er det i lagmannsrettens dom ikke opplyst noe som viser at det her dreier seg om et forhold som på noen måte hadde noen politisk karakter. Det synes å dreie seg om en helt vanlig kriminell sak og jeg kan derfor ikke se at det etter lagmannsrettens domsgrunner er grunnlag for å konstatere at tiltalte ved sin opptreden har ytet fienden bistand.

Når dommen oppheves i disse vesentlige punkter antar jeg at den i sin helhet bør oppheves.

Jeg stemmer for denne

KJENNELSE:

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.

Dommer Nygaard: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

Dommerne Døhll og Fougner og justitiarius Stang: Likeså.

Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

KJENNELSE:

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.

Brev til „8. Mai“

JUSTISMINISTEREN

Jeg har merket meg hva «8. Mai» skriver om justisministeren, — at han etter den bedrøvelige rettsløse situasjon han har vært med til å bringe landet opp i, bør stille sin taburett til disposisjon for en mann med et for folk og land heldigere sinnelag og håndlag.

Men dette er vel som å skyte på neshorn med svanehagl. Man skal være oppmerksom på at våre nåværende regjeringsmedlemmer fra Gerhardsen den fromme og ned til Hauge og Gundersen ikke er parlamentarikere i ortodoks forståelse av ordet. De representerer det manglende mellomledd mellom parlamentarismen og kommunismen. Det må derfor antas at de

BARE ET SPØRSMÅL

I antall felte dødsdommer har «lagmann» Erik Solem rekord her i landet. Men ingen kjenner dagen før solen går ned.

Og nå da «lagmann» Solem forlengst er død, mens hans ettermæle enda er nokså levende, vil det sikkert interessere mange å få vite hvor mange som enda er i live av dem som Erik Solem dømte til døden etter gjengjeldelsens provisorium?

Dersom en skal tro det som publiseres av justisministeren & Co., var «lagmann» Solem livende redd for å bli likvidert — kanskje p. g. a. samvittighets-skrupler? Derfor omga han seg med politi natt og dag. Men det er ikke forekommet ett eneste tilfelle til likvidering av noen men-

Kvitting:

«ANGRER DU IKKE?»

Pris kr. 10.—

+ porto.

Send alle bestillinger til «8. MAI», Boks 41 Kristiansund N.

Aksjetegningen

Hittil tegnet kr. 43 900,—
En godt spurt til — så
når vi kroner 50 000,—

530 nye

abonnenter fikk vi i januar måned. — Dette var et godt resultat, men nyttegningen må fortsette.

Henstiller derfor til alle meningsfeller og sympatiserende om å gå inn for «8. Mai» utbredelse.

Advarsel!

Justisdepartementet landsforviser

Den redegjørelse Justisdepartementet omsider ga, var et forstemmende dokument. Departementet uttaler i redegjørelsen:

«Det ble dessuten satt som vilkår for benådningen at han straks forlot landet og ikke vendte tilbake. Disse vilkår gjelder for den resterende straffetid, som altså er en prøvetid for fangen. Etter at straffetiden er utløpet er fangen selvfølgelig fri.»

Enhver som leser dette må uvilkårlig få det inntrykk at det den hele tid har vært departementets utvetydige mening at landsforvisningen bare gjelder for prøvetiden. Det vilkåret som er meddelt fangen er imidlertid ordrett fig.: «At han straks forlater landet og ikke vender tilbake hertil». Ikke et ord mer. — Bestemmelsen inneholder således bare kategorisk en landsforvisning for alltid. Det er på det rene at bestemmelsens ordlyd skriver seg fra departementet. Ingen som kjenner noe til direktøren på Ilebu, midlertidig major Helge Gleditsch, er vel heller i tvil om at denne bare slavisk følger ordren fra departementet. Nå har jo Justisdepartementet alltid vært kjent for sin nitid korrekte uttrykksmåte der hvert ord i et offentlig dokument blir omhyggelig veiet. Det er derfor lite tenkelig at departementet i en for et medmenneske så viktig sak kan ha kommet i skade for å uttrykke seg slik at meningen blir den motsatte av tilsiktet. Det ville jo nesten være en fornærmelse mot et høyt ansett departement å tiltro det en så slett administrasjon. Departementet våger da heller ikke å påstå at det her foreligger en «beklagelig lapsus». — Fangen selv har heller ikke vært i tvil om at det var en landsforvisning for bestandig. Med all ønskelig tydelighet fremgår dette bl. a. av et ellers nokså skrytende privatbrev fra ham, inntatt i Dagbladet 6. desember 1949. En benådning skjer ved kgl. res. hvis dokumenter i sin tid, iallfall formelt, kan bli gransket av Stortingets justiskomite. Det er ikke sannsynlig at det i noen av benådningssakens akter finnes noe som helst om at landsforvisningen bare gjelder for prøvetiden.

er at Justisdepartementet i dølgsmål ved en administrativ forføyning har landsforvist en norsk borger for alltid. Det er det som har forarget folk og har sine rettsprinsipper i orden — men som kanskje endog har risikert mer for rettsstaten Norge enn herr Gundersen som under okkupasjonen sat trygg i Sverige og herr Halvorsen som satt taus som byråsjef i Jonas Lies politidepartement. Det er ikke ærlig spill at de to herrer prøver å føre almenheten bak lyset.

Da det kanskje kan ha sine betenkeligheter for en yngre praktiserende jurist å legge seg ut med Justisdepartementet undertegnes bare med

O.r.saksfører.

Apent brev til Riksadvokaten

O.r.saksfører Johan Krosby (reserveoffiser i 1940) rømte til Sverige sammen med andre tropper i april 1940, men vendte tilbake i juni—juli 1940 og avga da loyaltetserklæring til okkupanten og fortsatte så sin saksfører-virksomhet. I 1946 ble herr Krosby aktor og han var også aktor i min sak. Da dette ble nevnt av meg i retten, ble der ikke opponert.

Ligger det ikke nær å tro, at herr Krosbys aggressive opptreden som aktor kan ha vært diktert av hans dårlige samvittighet for sin opptreden i 1940 — for sin unasjonale holdning.

Hvorfor skal herr Krosbys forhold ikke granskes?

Har han fått avlad for sin opptreden, som aktor etter frigjøringen?

Halden 26—1—50.

Alb. Wille.

«8 mai»

går uavkortet inn for sannheten, og krever rettferdighet i alle spørsmål.

For det essensielle i denne sak

I nr. 4 og 5 og for så vidt angår forholdet med sikringen av Arndolf Henry Bye som er omsettelig til forsikringsbeslutningen.

FOR SA VIDT ANGAR LAGMANNRETTENS bemerkning om disse fester jeg oppmerksomheten ved at det opplyses i lagmannrettens dom at det i tiltalte funksjonstid var 489 flyttingsaker i distriktet og at det kun ble tatt 14 gisler etter ordre eller innstilling fra politikammeret. Tiltalte har anført at det her i det vesentlige dreier seg om vanlige ekspedisjoner i den slags saker og at han regnet med at hans ekspedisjoner ikke ville føre til arrestasjon. Etter det standpunkt Høyesterett har inntatt i disse saker vil det avgjørende være en vurdering i hvert enkelt tilfelle av om tiltalte har gått lenger enn tilbørlig. I lagmannsrettsdommen mang-

del og håndlag. Men dette er vel som å skyte på neshorn med svanehagl. Man skal være oppmerksom på at våre nåværende regjeringsmedlemmer fra Gerhardsen den fremme og ned til Hauge og Gundersen ikke er parlamentarikere i ortodoks forståelse av ordet. De representerer det manglende mellomledd mellom parlamentarismen og kommunismen. Det må derfor antas at de føler seg hevet over alminnelig folkeskikk. Det er ikke så lenge siden herr Gundersen var sekretær for Mot Dag-istgruppen i Trondheim at han ikke går med en småjvel bak øret den dag idag. — Men selv en statsråd Gundersen kan komme til kort før han får bauta på graven.

HABILITET

For domstolene hører en regelmessig spørsmålet om en er besvogret eller på annen måte nær beslektet med vedkommende, og vi vet at dommere og domsmenn og aktorer bør være habile i bredest mulig forstand.

Dødsfiendskap er således en meget iøynefallende grunn for inhabilitet. Det samme gjelder selvsagt når en manns bo settes under offentlig forvaltning. Helst maksimum, men ihvertfall et visst minimum av renslighet bør alltid iakttas.

I den senere tid har en sluppet av i disse fordringene, og resultatene er ikke uteblitt, selv om de fleste ennå ikke er offentlig kjent.

La oss se på ett av tilfellene uten at vi uttaler noe om hvordan bestyreren har røktet sitt betrodde hverv:

I en sørlandsby var der en skipsreder og hans frue. Det ble skilsmissexak. Fruen engasjerte advokat Sundfør. Rederens rådgiver var grosserer Henry Johansen. Det ble bitre sammenstøt. Sundførs taktikk ble misbilliget av flere enn rederen og Henry Johansen. Og fluksens meldte advokaten seg ut av Den Norske Sakførerforening.

Vi vil ikke påstå at utmeldelsen kom en eksklusjon i forkjøpet. Men mange oppfattet det slik. Forholdet mellom Sundfør og Henry Johansen var og ble meget spent, og skal en tro isjøsingspressen og landssvikpolitiet, var de nærmest dødsfiender

å kalle. Men fullt så ille var det dog ikke, da en ikke kan stole helt på dagspressen og landssvikpolitiet.

I 1945 ble så Henry Johansen plasert på Ilebu, hvor han døde langsomt under statens spesielle beskyttelse. Kort tid etter arrestasjonen ble hans omfattende bo tatt under offentlig administrasjon — ved advokat Sundfør!

Så snart det lot seg gjøre sendte Henry Johansen inn sin velbegrunnede protest mot sin fiendsmann Sundfør som bobestyrer.

Han fikk til svar at nå hadde Sundfør satt seg inn i sakerne og gitt forsikring om å være objektiv. — Senere har han da tungt for en tilfredsstillende godtgjørelse, og videre fungerte han som aktor i den store økonomiske landssviksak mot Henry Johansens bo.

Det er mulig at advokaten har gjort bare sin plikt. Men mer sære tullt ville det ha vært av ham å holde fingrene av fatet. Og en må med full rett kunne spørre om slike forhold er sømmelige innen en «rettsstat»?

Herr Sundfør sees å være gjeninntrådt som medlem av Den norske sakførerforening.

Burde ikke de som beskikket ham til bobestyrer og aktor betenkes med et ridderkors? Advokat Sundfør derimot får kanskje klare seg med honoraret og den øvrige tilferdestillelse en slik revansje bød på.

få vite hvor mange som ennå er i live av dem som Erik Solem dømte til døden etter gjengjeldelsens provisorium? Dersom en skal tro det som publiseres av justisministeren & Co, var «lagmann» Solem livens redd for å bli likvidert — kanskje p. g. a. samvittighets-skrupler? Derfor omga han seg med politi natt og dag. Men det er ikke forekommet ett eneste tilfelle til likvidering av noe menneske i Norge etter at «hemmetronten» innstilte den side av virksomheten i mai 1945. Ingen har forsøkt å legge hånd på «lagmannen», uten en, den uavvendelige mannen med ljaen, — han som finner frem til alle uten juridisk dødsdom, kongelig sanksjon og betalt eksekusjonspole-tong. Han gjør enhver inngrep i liv og død fra vår side overtillidig. Det bør både de likvideringstroende og de dødsdomstroende savel blant læg som lærd merke seg.

JEG ER BARE en beskjeden abonnent på Deres blad «8. Mai» og er glad for hvert nummer jeg mottar.

Har nettopp idag fått siste nummer og i begeistring over herr Bergsviks nyttaarshusen tillater seg meg å fortelle Dem følgende:

Jeg har aldri vært medlem av NS og er således ikke noen såkalt «landssviker». Dog er jeg overmåte glad fordi jeg har sluppet å forandre syn på det såkalte «landssvikoppgjør» fra den dato Deres blad bærer navn av. Jeg har hele tiden fra frigjøringsen brøt løs sett på all uretten som er begått som en større katastrofe for vårt kjære gamle Norge, enn all den nød og elendighet som okkupasjonen førte med seg.

Jeg er kun en alminnelig mann og fattig, og har ingen ambisjoner om politisk makt eller posisjon.

Dog tillater jeg meg hermed å takke Dem for deres uredde angrep på tingenes tilstand.

I ærbødighet ønsker jeg Dem hermed et godt nyttår!

Hold frem som De stevner!

Videnskap?

I Det Norske Vitenskapsakademi i Oslo ble det fredag 20. januar holdt en tale av politikeren, høyesterettsjustitiarius Paa Berg. Det var minnetale over Erik Solem som fant opp ordet landssvik.

530 nye

abonnenter fikk vi i januar måned. — Dette var et godt resultat, men nytegningen må fortsette.

Henstiller derfor til alle meningsfeller og sympatiserende om å gå inn for «8. Mai»s utbredelse.

Advarsel!

En omreisende kar som i Østfold kalte seg «Eriksen» innkasserte penger for bøker. Siden har ingen sett hverken fyren eller bøkene.

Dette foregikk før jul.

Røde Kors har søkt om amnesti og benådning for det dømte sanitetspersonell

Med organisasjonen kan ikke hindre myndighetene i å straffe de som hjalp syke og sårede ved fronten

I nr. 21 for 1949 rettet vi en rekke spørsmål til Norges Røde Kors ved direktør Steen, Oslo. Vi har mottatt følgende svar ved generalsekretæren:

Oslo 18. jan. 1950
Redaksjonen for «8. Mai»,
Kristiansund N.

Nr. 21 av Deres blad, av 10. nov. 1949, inneholder en artikkel med tittel «Vi retter spørsmål til Norges Røde Kors».

Disse spørsmål bygger på en fullstendig misforståelse både av Genferkonvensjonens bestemmelser og av et lands Røde Kors stilling.

Norges Røde Kors har tidligere svart på lignende spørsmål, og vi henviser i den anledning til Morgenbladet for 29. sept. 1948. Vi er dog villig til ennå en gang å klargjøre spørsmålet:

1) Genferkonvensjonens bestemmelser beskytter militært sanitetspersonell og personell tilhørende anerkjente frivillige hjelpeorganisasjoner når det utfører sanitetstjeneste under krig. — Det vil si at en person, hva enten vedkommende er i sitt eget land eller i fiendens tjeneste nyter godt av Genferkonvensjonens beskyttelse under utøvelsen av dette sanitetsarbeide.

2) Ingen av Genferkonvensjonens bestemmelser tillater eller oppmuntrer et lands borgere til å stille seg i sanitetstjeneste for et land som ens egen stat er i

bl. a. av et ellers nokså skrytende privatbrev fra ham, inntatt i Dagbladet 6. desember 1949. En benådning skjer ved kgl. res. hvis dokumenter i sin tid, iallfall formelt, kan bli gransket av Stortingets justiskomite. Det er ikke sannsynlig at det i noen av benådningssakens akter finnes noe som helst om at landsforvisningen bare gjelder for prøve-tiden.

For det essensielle i denne sak er alt hva departementet ellers anfører bare utenomsmakk som imidlertid meget lett kan bidra til å gi folk flest et forvirret bilde av det som faktisk er skjedd. Det eneste viktige i denne saken

«8 mai»

går uavkortet inn for sannheten, og krever rettferdighet i alle spørsmål.

Slutt opp om «8. Mai».

Tegn abonnenter - kr.

12. pr. år.

førende med sitt sanitetsmaterieil Hvis en nøytral stat kan nek-de at en krigsførende obb te dette, må det være innlysen-de at en krigsførende stat, i dette tilfelle Norge, må ha en så meget større rett til å nekte sine borgere å delta for fienden, og har rett til å trekke dem til ansvar hvis de allikevel gjør det. Forholdet mellom en person som har vært i fiendens tjeneste i krig og de norske myndigheter vedkommer ikke Norges Røde Kors.

Forøvrig kan vi meddele at Norges Røde Kors allerede i mars mnd. 1948 sendte en anmodning til Det kgl. Justisdepartement om amnesti for norske borgere som har vært i frivillig sanitetstjeneste, og om benådning for slike personer som måtte bli dømt etter den tid.

For Norges Røde Kors

Arnold Rørholt.

Vi takker for redegjørelsen fra Røde Kors.

Det er dog en stor misforståelse av Røde Kors å gå ut fra at vi forlanger mere av denne organisasjon enn hva Genferkonvensjonen bestemmer. Vi forlanger bare at de vedtatte og av Norge godkjente konvensjoner skal holdes.

Artikkel II, som det henvises til, lyder:

(Forts. s. 146)

«8. MAI»

Kristiansund N.
Box 41

Utgiver og redaktør
Nils Vikdal

Forretningsfører
Per Kvendbø

Kontor: Fløyveien 25 — Telefon 1330
Abonnementspris kr. 12.— pr. år

Tredjemanns rett.

Det heter så ofte, at det skal to til å bli uenig om en sak, men så altfor sjelden tales der om, hvem det går ut over. Og her kommer vi inn på problemet om tredjemanns rett.

Det til enhver tid lovpriste demokrati handler om flertall og mindretall, problemer som gir seg likefrem komiske uttrykk. Vi har flertall og har moralsk rett til å bruke det i velgernes navn, sier dagens profesjonelle politikere, og det samme sier det norske A-parti, som ved valget 10. oktober fikk 85 mandater på 808,885 stemmer, inklusive tyskarbeidernes, mot de andre ikke-sosialistiske partiers 65 mandater på 888,927 stemmer eksklusive NS-folkene, som ingen stemmerett hadde takket være begge parters toskekapp. (Vi regner her ikke med kommunistene, som fikk 0 mandater på 102,722 stemmer, men de er selv medskyldige i denne himmelropende urettferdighet).

Allt dette gjelder folkerepresentasjonen, som skal bestemme retningslinjene for landets politikk i de kommende fire år, og bare dette viser at en minoritet intet har å si i det politiske liv utover at den har lov til å protestere — en fattig trøst, når de alle må være med på å betale kalaset.

Hva skal man så si når det er tale om arbeidskampene, om den stadig urovekkende lønnskamp mellom arbeidsselgere og arbeidskjøpere? Her står man overfor en verdiløsende kamp mellom to poier, og den rammer like meget alle dem som befinner seg mellom de to fronter som de kjempende selv. Organisasjonene er blitt som Indias hellige ku. Når den viser seg i trafikkstrømmen, må alle andre vike. Det er overtro — ikke demokrati. Hvis to-tre helseførere i en verdensby setter seg ned og påkaller sin organisasjonsmessige rett som protest mot en tariff eller et direktiv, skal millioner av utenforstående mennesker vike unna. Når to-tre melkekjørere er misfornøyet med ett eller annet, og lar melkebilene stå, skal tusener følge deres parole, og hundre tusener spebarn være uten melk. Organisasjonen går foran alt, både helse og liv. Dette er demokrati, dette er folkestyre, og tredjemann har intet å si, hva enten det gjelder de tusener, hvis daglige arbeide er avhengig av elevatoren i skyskraperen eller de hundre tusener spebarn i vuggene.

Hånden på hjertet: Er dette folkestyre, eller er det opp igjen eventyret om keiserens nye klær, diktaturet i dets grufulle tomhet?

Det tales så meget om at NS-folkene ville ødelegge det såkalte demokrati, og de straffes med år og tiår for denne påståtte forbrytelse. Her møtes ytterpolene, fra den silkebløtt talende Gerhardsen til ungdomslyrikeren, den lille konservative Kellhau, som kjemper seg med det tvilsomme farskap til London-regjeringens provisoriske anordninger. Men ingen taler om tredjemanns rett. Han skulle dømmes uten anledning til å forsvare seg etter gammel norsk lov. Han var henvist til sin egen styrke etter lange måneders sultefengsel og etterat den juridiske forsvarer — ofte knehønen i den norske rettshistorie — hadde fått pålegg om ikke å drive personlige etterforskinger til plage for aktoratet. Anklagede hadde ingen

FOLKETRIBUNER

Av h. r. advokat Gustav Heber

Allerede 471 år før vår tidsregning var det romerske folk blitt fullt klar over at utøvende makt-havere kunne misbruke sin utøvende makt. Det fant det derfor nødvendig å forsyne spesielle av folket valgte representanter med myndighet til å kontrollere at de utøvende makt-havere ikke misbrukte sin makt, og med rett til å skride inn herimot. Vår straffeprosesslov gir påtalemyndigheten og derunder politiet rett til i visse lovbestemte tilfelle å pågripe og arrestere frie menn og kvinner, men den gir samtidig hermed utførlige og bestemte regler om hvordan det skal forholdes likeoverfor den pågripne, hvorav den viktigste bestemmelse er, at han den neste dag eller innen 24 timer skal fremstilles for en dommer, som har å prøve om betingelsene for pågripelse og fengsling foreligger og hvis ikke sette vedkommende på fri fot. Men hvis nu politiet ikke fremstiller den arresterte for noen domstol, men putter ham i fengsel og lar ham sitte der, idet det ulovlig helt isolerer ham såvel fra en forsvarer som andre og videre forhindrer ham fra å sende noen klage såvel til politiets overordnede som til noen domstol, så er den arresterte blottet for ethvert vern herimot, hvis da ikke hans slekt, venner og bekjente tar affære. Men hva kan så disse gjøre? Jo, de kan klage over politiet til politiet, hvis de er naive nok til å tro, at det vil nytte eller de kan forsøke å henvende seg til pressen, og hvis vi har en uredd presse, kan det muligens hjelpe noe, navnlig hvis den greier å få gjort almenheten bekjent med, at noen fengslingskjennelse av en domstol ennå ikke er avsagt, og at pressen forøvrig nektes adgang til å intervjue den arresterte. Men det er her også vi har bruk for en tribune, til hvem folket eller den arrestertes pårørende kan sende klager over politiet.

Tribunen bør ha myndighet og plikt til å ta seg av og prøvende undersøke alle klager over påtalemyndighet og politi

Personer, som han finner er ulovlig arrestert, må han ha rett til uten videre å sette i frihet, og for å forvise seg om, at politiet ikke forhindrer den arresterte i å klage til tribunen, bør han ha

ket og kanskje naturlig, at lovlidige og korrekte politimenn tar avstand fra begåtte feilgrep og misligheter og selv ønsker å holde justis innen sine egne rekker, så de ikke en bloc får skylden for, hva de selv er med på å laste, men dette tror jeg ikke vil gjøre en slik tribune helt overflødig. Det kan gå sport i politityrket. Dessuten er det noe, som heter korpsånd, som kan gi seg til å fravike hva folk flest anser som korrekt opptreden. — Den skråsikkerhet, hvormed undertiden politifolk avlegger vidnesbyrd, kan bli så stor, at den vekker lagmannens mistanke, spesielt når den går ut på å støtte en anmeldelse fra politiet om ulovlighet mot eller motstand mot politiet.

For slike forbrytelser var det en gang temmelig fast praksis ved Christiania politi, at man ga kutorvsgutter tamp uten å forelegge saken for byretten. Det er meget lenge siden, men da justisdepartementet gjorde innsigelse herimot, uttalte vedkommende sin forbauselse over, at denne innsigelse først kom nu etter ca. 30 års praksis, og den som i sin tid fortalte meg dette supplerte sin opplysning med den konklusjon: «Der skjer meget ulovlig i politiet». En annen gang skal vedkommende politimann ha sagt til byretten, at hvis den frifant tiltalte, ville ikke politiet påta seg å skaffe en ny tiltalt isteden. Men dette er ca. 75 år gamle historier, som nu kun har historisk interesse.

Oslo 10/12 1949.

Gustav Heber.

Sadisme

En av det nye Norges fornemste kulturfaktorer er ukebladet «Aktuell». Med sine fotoreportasjer fra diverse begivenheter har det vunnet seg en utbredelse som visstnok er meget betydelig.

Jeg opplyser gjerne at jeg selv er regelmessig kjøper av bladet. Ikke bare for bildenes skyld. — Teksten er etter min mening og ut fra mitt behov enda mere verdifull. De forskjellige åndshvdingers belæringer om hva som er rett og hva som er vrangt og hvem som er svart og hvem som er lys, er alltid en uunndelbar

REFLEKSJONER

DEN ENGELSKE LABOURPOLITIKER RICHARD CROSSMANN

har utgitt en bok, som bærer titlen «The God that failed» (Guden som sviktet). Den har undertitelen «Seks studier i kommunisme» og bringer personlige vitnesbyrd fra menn som Arthur Koestler, den italienske politiker og forfatter Ignazio Silone, den amerikanske negerforfatter Richard Wright, franskmannen Andre Gide, den amerikanske journalist Louis Fisher og den engelske dikter og kritiker Stephen Spender.

De første tre kaller Crossman «de innvilde», da de har vært aktive medlemmer av kommunistpartiet, de tre siste er derimot «tilbedere på avstand». Crossmann forteller i et forord at bokens tilblivelse skyldes en samtale, som han hadde med Koestler, «Enten kan De ikke, eller også vil De ikke forstå», sa Koestler. «Men således er det med alle dere snille og hyggelige insulære angelsaksiske antikommuniste. Dere hater våre Kassandra-skrik føler dere frastøtt av oss som allierte, men når det kommer til stykket er vi exkommuniste de eneste

respekt for fotografen, som etter å ha slumpet over situasjonen har greid å fange den inn i linsen på en slik mesterlig måte. — Respekten blir imidlertid avløst av en helt annen følelse når man etter en smule fundering har erstattet ordene «slumpet over» med «arrangert».

For en må vel gå ut fra at det er gått omtrent slik for seg: Mannen har på en eller annen snedig måte fått tak i et levende mus. Han har oppbevart den på et høvelig sted, i et spann for eksempel, eller i en tømt tobakk- eske, mens han har fått tak i katten og fotografiapparatet med blitzlampe og annet tilbehør. Så har han plasert katten på bordet og tømt musa ut til den. Og så er fotograferingen begynt. Bladet presenterer hele 6 forskjellige bilder fra den makabre scenen. Det er grunn til å gå ut fra at fotograferingen må ha tatt atskillig tid.

I teksten til bildene erklæres med all vekt at musens stilling i situasjonen er den verst tenkelige. Det heter videre at katten er «sadist, en vaskeekte, naturgødt sadist». Jeg er ikke kompetent til å imøtegå denne påstanden. Mye tyder på at den er riktig. Men det er det som er viktig

som vet hva det hele dreier seg om».

Resultatet ble altså boken, hvori de nevnte forfattere avgir personlige vitnesbyrd som kaster lys over det historiske fenomen, at så mange intellektuelle både i Europa og Amerika følte seg magnetisk tiltrukket av kommunism. I årene mellom nov.revolusjonen og Stalin-Hitlerpaktens og at så mange senere forlot kommunismen dypt desillusjonert. En slik bok burde komme på norsk, men spørsmålet er bare, om det er noe forlag som våger å utgi den. Riktignok er kommunismen atskillig kompromitert her i landet for tiden, men den er her og ved siste valg hadde den over 100,000 stemmer. Og den bæres fremdeles oppe av en femtakolonnevirkosomhet, hvis effektivitet ikke er svekket av farsen Løvlén—Furubotn.

JÅ, NÅR VI TALER OM FEMTEKOLONNEVIRKSOMHET

må vi også omtale en bok av den franske hjemmefrontleder, oberstløytnant F. O. Miksche. Dens tittel vil på norsk være «Hemmelige tropper». Forfatteren fremhever at undergrunnsbevegelsenes operasjonsteknikk vil få en mer og mer fremtredende plass i kommende kriger. Den nuværende internasjonale situasjon med dens bitre innenrikspolitiske sosiale konflikter gjør det viktigere enn noen sinne å regne med at undergrunnsbevegelser kan nyttes til militære og politiske formål. På kartet kan man trekke demarkasjonslinjen mellom øst og vest fra Lübeck til Trieste. Fra et politisk synspunkt er imidlertid hvert enkelt land delt av en imaginær demarkasjonslinje mellom kommunistens tilhengere og forsvarerne av vestens demokrati. Hemmelig krigføring vil derfor sette sitt preg på fremtidens Europa. Undergrunnsbevegelser kan ikke oppsettes ved bruk av de regulære tropper, men må startes av enkeltpersoner som arbeider sammen uten noen virkelig streng disiplin. De må være frie i sine bevegelser og for enhver pris unngå åpne kamper.

En slik krigføring passer ikke for tyskere, fordi de av tradisjon er så høyt disiplinerte og har for stor respekt for de øverste myndigheter. Det er betegnende, sier forfatteren, at medlemmene av de nynazistiske organisasjoner bare vil gå til aksjon i full uniform. Derfor er det heller ikke noen undergrunnsbevegelse i Tyskland idag tross alle de fell, som de allerte myndigheter har begått. Anderledes er det med de latinske folkeslag, italienerne, spaniere og franske

eventyret om keiserens nye klær, diktaturet i dets grufulle tomhet? Det tales så meget om at NS-folkene ville ødelegge det såkalte demokrati, og de straffes med år og tiår for denne påståtte forbrytelse. Her møtes ytterpolene, fra den silkebløtt talende Gerhardsen til ungdomslyrikeren, den lille konservative Kellhau, som kjemper seg med det tvilsomme farskap til London-regjeringens provisoriske anordninger. Men ingen taler om tredjemanns rett. Han skulle dømmes uten anledning til å forsvare seg etter gammel norsk lov. Han var henvist til sin egen styrke etter lange måneders sultefengsel og etterat den juridiske forsvarer — ofte knehønen i den norske rettshistorie — hadde fått pålegg om ikke å drive personlige etterforskninger til plage for aktoratet. Anklagede hadde ingen rett. Han befant seg i ingenmannsland akkurat som hele dagens samfunnsliv, når det er tale om arbeidskonflikter.

Alle må vel i den sunde fornufts navn innrømme at det er noe som knirker i dette maskineri, og at det så lovpriste demokrati trenger en fornyelse. Vi tenker da ikke bare på NS-folkene, hvis stemmer ville ha betydd en fullstendig kursendring i norsk politikk, noe som hele samfunnet får betale for i dag under A-partiets dans på avgrunnens rand i både utenriks- og innenrikspolitikken. Vi tenker like meget på Indias hellige ku, som hos oss er laget om til et tabu-merke LO. Det betegnende er, at alle viker for dette merke — unnatt LO-medlemmene selv, som rett som det er reiser seg til protest mot helligdommen. Men komikken og overtroen er så stor, at både de og LO selv er uantastelige, og det hellige demokrati ligger i støvet for deres tyranni, bare de løfter fingeren.

Vi som er passive tilskuere, ser dette kanskje bedre enn de som har demokratiets vaksinasjonsmerke og som med angst i blikket bærer det til skue hver gang det blir tale om den beryktede «nasjonale holdning». Det er vi som representerer tredjemanns rett, og det blir vi som i sin tid får til oppgave å organisere og verne denne rett mot alt det forhutlede folkestyres overtro og magi.

her også vi har bruk for en tribune, til hvem folket eller den arrestertes pårørende kan sende klager over politiet.

Tribunen bør ha myndighet og plikt til å ta seg av og prøvende undersøke alle klager over påtalemyndighet og politi

Personer, som han finner er ulovlig arrestert, må han ha rett til uten videre å sette i frihet, og for å forvise seg om, at politiet ikke forhindrer den arresterte i å klage til tribunen, bør han ha rett til uanmeldt å foreta kontrollrende besøk i fengslene.

En slik tribune vil kanskje til å begynne med få endel å gjøre, men med tiden vil han antagelig få mere rolige dager. Han vil nemlig etterhånden virke slik ved sin blotte eksistens, at politi og påtalemyndighet kommer til meget nøyaktig å følge straffeprosesslovens bestemmelse derunder de, som spesielt er gitt til siktedes forsvar og for å forhindre, at flere dømmes uskyldig enn det hittil har vært mulig å forhindre dette.

Like overfor de forskjellige feilgrep, som i de siste tider er begått fra politiets side, ser det ut til, at politiet nu har besteemt seg til å ta affære gjennom sin fagforening, og det er jo utmer-

te kulturfaktorer er ukebladet Aktuell. Med sine fotoreportasjer fra diverse begivenheter har det vunnet seg en utbredelse som vistnok er meget betydelig.

Jeg opplyser gjerne at jeg selv er regelmessig kjøper av bladet. Ikke bare for bildenes skyld. — Teksten er etter min mening og ut fra mitt behov enda mere verdifull. De forskjellige åndshøvdingers belæringer om hva som er rett og hva som er vrangt og hvem som er svart og hvem som er kvit er alltid en uvurdelig kilde til stimulans — for en som er svart.

Ofte har man kunnet lese bevrende betraktninger over begrepet sadisme: Man har fått det klart for seg at det blant oss mennesker bare har vært en eneste kategori av sadister som har tallet noe i de siste årene. Denne kategorien er forøvrig satt ut av stand til å dyrke sine uhyggelige tilbøyeligheter. I virkeligheten er de ikke lenger tjenlige til stort annet enn fotfeste for skribenter og andre som vil kravle seg fram til anseelse.

Om sadisme handler også en fotoserie i det siste nummeret av Aktuell. Og her er sadisten til avveksling et dyr — en katt som herjer med ei mus. Bildene er gode, så gode at det gjør vondt å se dem. Og man føler

er fotograferingen begynt. Bladet presenterer hele 6 forskjellige bilder fra den makabre scenen. Det er grunn til å gå ut fra at fotograferingen må ha tatt atskillig tid.

I teksten til bildene erklæres med all vekt at musens stilling i situasjonen er den verst tenkelige. Det heter videre at katten er «sadist, en vaskeekte, naturtødt sadist». Jeg er ikke kompetent til å imøtegå denne påstanden. Mye tyder på at den er riktig. Men hvilken betegnelse skal man da sette på det voksne mennesket som har plasert musa i den forferdelige situasjonen?

Bladet opplyser selvsagt at katten «i den høyere dyrerekken har noen paralleler blant de aller verste av SS og Gestapo». Jeg synes at ekspertene i bladet nå skulle ta opp til alvorlig granskning spørsmålet om ikke disse aller verste endelig har funnet sin overmann. Likesom det kan være av betydelig interesse å få brakt på det rene på hvilket trinn i dyrerekken han befinner seg.

Forøvrig lurer jeg på hva slags tanker bladet har om leserne og deres mentalitet. En kan vel ikke gå ut fra at de grufulle bildene er tatt inn som et forsøk på å få folk til å slutte å kjøpe bladet. Klaus.

enhver pris unngå åpne kamper.

En slik krigføring passer ikke for tyskere, fordi de av tradisjon er så høyt disiplinerte og har for stor respekt for de øverste myndigheter. Det er betegnende, sier forfatteren, at medlemmene av de nynazistiske organisasjoner bare vil gå til aksjon i full uniform. Derfor er det heller ikke noen undergrunnsbevegelse i Tyskland idag tross alle de fell, som de allierte myndigheter har begått. Anderledes er det med de latinske folkeslag, italienerne, spaniere og franskmenn, som alle er sterke individualister. Hva de slaviske folk angår, kan det sies, at deres medfødte talent for bedrageri og deres entusiasme for intriger gjør dem til utmerkede organisatorer av undergrunnsbevegelser. — Så vet vi altså det.

FINNLANDS FORSVARSKRIG MOT SOVJETUNIONEN 1941—44

var bokstavelig et spørsmål om liv eller død. I vårt land har det viselig ikke manglet på røster, som med uttrykkelig selvskikkerhet hevdet, at de finske statsmakter burde ha holdt seg passiv sommeren 1941, for da skulle man ha unngått det store nederlaget sommeren 1944. Men jo mer, som åpenbares av den annen verdenskrigs historie, jo klarere fremstår den sannhet, at Finnlands folk og dets ledelse ikke hadde noe valg. Det er be-

(Forts. side 4)

UTENRIKSKRONIKK

Franco-Spania og vestens demokratier

DET ER BRANN I ROSENES LEIR

Den amerikanske utenriksminister Dean Acheson erklærte 18. januar, at hans regjering er rede til å støtte en resolusjon i FN, som vil stille medlemsstatene fritt i spørsmålet om gjenopptakelse av den diplomatiske forbindelse med Franco-Spania. Acheson understreket for sikkerhets skyld at det ikke betyr det samme som at USA godkjenner Franco-regimet, men USA vil ta dette skritt for å vende tilbake til ordnede forhold på det diplomatiske område og gjenoppta den normale praksis med å utveksle diplomatiske representanter. Erklæringen ble avgitt til formannen i senatets utenrikskomité, Tom Connelly.

DET VAR I 1946 AT FN.S

HOVEDFORSAMLING VEDTOK

Å trekke tilbake medlemsstatenes diplomatiske misjoner i Madrid, men selv Acheson uttaler nu at det var et feilgrep, som ikke førte til

noe annet enn at Franco-regimet ble styrket. Ifjor fremmet en av de latinamerikanske stater et forslag om å overlate til hver enkelt stat å avgjøre, om de ville gå til full diplomatisk anerkjennelse av Spania, men dengang falt det. Forholdene er imidlertid avklart etter Achesons uttalelse, og man teller nå på knappene, om det vil bli stillet forslag allerede på FN.s ekstraordinære møte, som eventuelt vil bli avholdt til våren, eller om det først kommer på hovedforsamlingens ordinære møte til høsten. Ett er sikkert: Forslaget kommer til å få flertall i FN.

PÅ OFFISIELT HOLD I LONDON

heter det, at Labourregjeringen ikke akter å endre sin avvisende holdning til Franco-Spania, ingen vet hvor lenge den blir sittende. I Paris sier de det samme, men det forhindrer ikke, at begge disse land har en regulær og utstrakt handel med Spania.

NÅR DEN FULLE ANERKJENNELSE IKKE GIS,

har det indrepolitiske årsaker og de springer ennu her i øynene etter at London ilte med å anerkjenne det nye Kina — endog uten å konferere med sin vestlige allierte. Men samtidig er London irritert over at Acheson ikke har rådslått med Storbritannia om Spaniaerklæringen. USA har imidlertid sine egne problemer og står overfor den eventualitet å måtte gå til anerkjennelse av det nye Kina. For å kunne nøytralisere sterke krefter mot dette i senatet har altså Acheson valgt å gå omveien om Spania. Det er nemlig et tungtveiende argument dette, at en diplomatisk anerkjennelse ikke har noe å gjøre med om man liker vedkommende lands styresett eller ikke.

DIPLOMATISK FORBINDELSE

har i det hele tatt ikke noe å gjøre med sympati eller antipati, men er en funksjon av det internasjonale samarbeide, som både er praktisk nødvendig og er til fremme av kulturen. Hele boycott-tendensen er derfor ikke noe annet enn uttrykk for primitivt barbari og passer for såvidt godt inn i mentaliteten hos

hjemme, hvor utenrikspolitikk er et forholdsvis nytt fag i politikken. — Enhver stat som oppfyller sine internasjonale forpliktelser bør på dette område behandles likt. Dette praktiseres da også overfor tyrannistatene øst for jernteppet.

ACHESONS ERKLÆRING KOMMER TIL PÅ DE FLESTE HOLD

Å bli hilst som et ord i rett tid. — Ubegag kommer den til å volde bare hos slike regjeringer som i partifanatisme har bunnet sine hender slik som den britiske og dens tro følgesvend, den norske regjering.

ØKONOMISK OG STRATEGISK

er blokaden av Spania forlengst overvunnet, det er bare formelt den overholdes. Man må heller ikke glemme at Spania er en del av Vest-Europa og at interessene er felles i den store dragkamp mellom øst og vest. Ingen vil vel tenke den tanke til ende, hva der ville ha hendt i Vest-Europa under og etter den annen verdenskrig, om Spania hadde vært i kommunistenes vold. Nei, interessene er tross alt felles, noe som også sjefer for Vest-Unionens landatridakrefter, den franske general de Latre de Tassigny også

fremhever, idet han gjerne vil ha det spanske infanteri knyttet til sine styrker.

I HELE DETTE SPILL OM SPANIA HAR NORGE HATT VISER-GUTTENS ROLLE

og er det eneste land vest for jernteppet, som ikke har fått noen handelstraktat med Spania. Det har vært visse følelse ute, men etter Norges tåpelige stemmegivning i FN har Spania foreløbig «utsatt» underhandlingene på ubestemt tid, mens våre konkurrenter smiler i skjegget over den gutteaktige opptreden som våre delegerte har vist i Spania-spørsmålet. Og tomatkrigen er vel heller ikke glemt, den som fikk hele verden til å smile.

VI SYNES, AT NÆRINGS-LIVETS MENN,

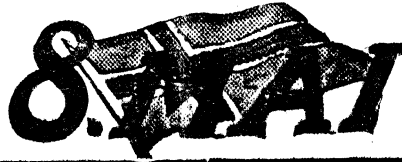
som tross alt må sørge for landets velferd, har vært alt for tålmodige i denne sak, og det ser ut til at aksjonen må komme utenfra. Således har 51 norske forretningsmenn i Spania 7. juni ifjor rettet en henstilling til den norske regjering om å revidere sitt syn på Spania. Disse nordmenn, som kjenner forholdene i Spania gjennom et langt livs vir-

ke der, beklager at den norske regjering har funnet å måtte innnta en særstilling blant de vesteuropeiske stater i sin votering vedrørende spørsmålet om diplomatisk representasjon i Madrid og formulerer til slutt sin henstilling i to punkter: «Gjennom vår offisielle pressetjeneste og på basis av riktige og nøkterne opplysninger å søke i størst mulig utstrekning å motarbeide tendensløs propaganda i den norske presse i forbindelse med spanske forhold og som her er egnet til å skade Norges egne interesser.

2) Så snart som råd er søke å oppta ny kontakt med den spanske regjering med henblikk på å etablere en handels- og betalingsavtale mellom Norge og Spania, ikke alene for vår handel og skipsfart på Spania, men også for vår luftfart, turisttrafikk og allminnelig beskyttelse av norske interesser her i landet».

VI VIL HÅPE at det blir anledning til å komme tilbake til denne sak etter stortingets debatt om vårt lands utenrikspolitiske stilling. For det må da vel ennu finnes en mann, som våger å si fra i Stortingssalen.

AVERTER

ABONNER

Hadde politisoldatene uinnskrenket

Forts. fra side 1.

låven og han sier: «Hvis de viser det minste tegn til oppsatsighet så skyt ned de svina. Vi har hatt nok av dette pakket nå.»

Denne rapport er underskrevet av Ole H. Blom, og som ytterligere øyenvitner til hendelsen er oppgitt 9 andre fanger. Rapporten ble levert personalsjefen for llebu Tvangsarbeidsleir samme dag som Omtvedt ble såret.

Ifølge en rapport av 7. september, skrevet av T. Myhre, T. Evensen og Rolf Schönfelder til Fængselsinspektøren for llebu Fængsel, viser det seg at 4 dager etter skytningen på Kontraskjæret, går samme vaktmann omkring som om intet var hendt. Han unnser seg ikke for å skryte av sin handling og han øver en forferdelig terror mot fangene.

Av rapporten gjengir vi:

Til Fængselsinspektøren, llebu Fængsel.

Undertegnede, som i dag deltok i en utegjeng som ble sendt til Skøyenåsen, tillater seg her ved å melde følgende forhold som vi finner så graverende at vi mener det bør komme fængselsmyndighetene til kjennskap:

Gjengen, som bestod av 5 mann, ble hentet av en vakt-soldat. — Idet vi gikk av bilen på bestemmelsesstedet og ble stilt opp for å motta arbeidsordre, kom vakt-soldaten med følgende uttalelse:

«Hvis noen av dere mukker eller ikke setter tempoet på topp, så blåser jeg høl i dere med denne her. (Her grep han til pistolen). Her ser dere den karen som skjøt mannen på festningen forleden dag, så dere vet hva dere har å vente dere. Jeg sier dette, så dere skal forstå hva slags kar dere har foran dere.» Like etter meddelte han oss at: «Mannen som jeg skjøt, daa i går, så dere vet hva dere kan vente dere, dere også. For, legg merke til det, at når jeg skyter, så skyter jeg direkte.»

Han gjentok hele dagen sine trusler om å gjennomhulle oss, hvis vi ikke fikk farten høyere opp.»

I middagspausen innledet

til fængselsmyndighetene. Fangene følte seg ikke trygg for sitt liv så lenge et slikt utyr av en vaktmann fikk herje blant dem. Men hva gjorde de som hadde ansvaret over de mennesker makt-haverne hadde sperret inne?

Til dags dato vet vi ikke om denne bøddel av en politisoldat er blitt trukket til ansvar for den ugjerning han selv skrøt av. At Omtvedt ikke døde er ikke soldatens fortjeneste.

DET VILLE IMIDLERTID ha tatt seg bedre ut om påtalemyndigheten med Riksadvokaten i spissen, hadde undersøkt denne og liknende saker i steden for å arbeide som tåkeleggingseksperter under justisminister Gundersen. Offentlig hensyn tilsier at det blir reist rettssak mot de vaktmannskaper som har skutt på politiske varetektsfanger under arbeid.

Disse saker må behandles under full offentlighet for at publikum kan få vite den hele og fulle sannhet.

Fire Røde-Korssøstre

Forts. fra side 1)

islendere og ryggsekker til. Det er visst bare redaktørene, Norsk Rikskringkasting og Røde Kors samt høyeste og laveste rett som har glemt den situasjonen.

Etter 2½ års uavladelig slit som frontsøstre ble den vanvittige krig avløst av fred. Men i Norge var det stor nød på sykesøstre, og de fire meldte seg igjen til hjemmetjenesten og den fort-satte utdannelse ved Iylkessykehuset i Tønsberg. Men nå hadde «stemmen fra London» — den nynorske hetzpressen og angsten for parolene og den kompakte majoritet gjort sin onde gjerning. Hatets og havnens gift-beger iløt over, — slik at herr overlæge Paus — den sterke og selvstendige mann for sin hatt — han beklaget seg at dess-verte nei, — forholdene er nok anderledes nå.

Og så begynte rettskvernens å male. Jeg husker ikke nå om det var ett eller halvannet års fængsel hver de fikk disse Røde Kors

Da humanisme

Forts. fra side 1.

sine våpen og Quisling hadde erklært at han ikke ville kjempe mot sine egne landsmenn.

En NS-fange ble sendt fra fangeleiren til et sykehus nordpå. Det var i midten av juni. Fangen led av blødende magesår og var meget syk.

Han ble lagt inn i et rom, hvor der på forhånd lå 9 gode nordmenn lidende av forskjellige sykdommer. Fangen ble lagt i sengen like ved døren. Hans medpassasjer visste øyensynlig straks hvem han var, for de sendte ham noen hatefulle øyekast som velkomsthilsen. Litt etter ble ausheten brutt. Fangen sa av gode grunner intet. Der begynte så en riktig human og dannet samtale mellom de andre pasienter, en samtale som viste på hvilket høyt kulturnivå disse representanter for kristendom og rettferdighet besatt.

En eldre mann, kalt «Hys-Hans» førte ordet:

— Hvor lenge skal de fø på disse nazidjevlene derborte i fangeleiren tru?

— Ja, du kan så spørre, svartes det fra en seng. Var det ikke bedre å gjøre kort prosess?

— Naturligvis, lød det fra en tredje, naturligvis var det bedre å få det overstått, de skal jo allikevel skytes hele hurven. La dem bli skutt i skogen og kastet i en fellesgrav de slik som de gjorde med våre egne.

— Det verste er at de skal ofre sykehusplass på disse forbannede svina, kom det med hes røst fra «Hys-Hans». Her er det så fullt at skikkelige folk må ligge på badet og så skal de komme hit med pakket.

— Ja, du har evig rett. Det er en skam. La dem ligge i brakkene sine, hvis de ikke orker å gjøre noe nyttig. Forresten er det bare simulering og fanteri med sykdommen deres, tenker jeg, kom det fra en fjerde.

Nei, skyt dem og la det skje straks så vi slipper synet av dem mer, hveste «Hys-Hans» påny med innbitt hat i stemmen.

Og slik fortsatte samtalen, ikke bare den dagen fangen ble innlagt, men mange dager etterpå. Han hørte hvert ord, kunne ikke unngå det. Og i den sykelige tilstand han befant seg, vil man forstå hvor oppkvikkende og hyggelig det virket på den dødsyke fangen.

En av medpasientene skal særlig minnes. Han var en grepa kar fra en bygd som gjorde seg berømt for sin

Refleksjoner

Forts. fra side 3)

tegnende for situasjonen at Finnlands inntredelse i den andre krigen på Tysklands side skjedde mens landets skjebne styrtes — i den utstrekning den overhodet kunne styres fra vår side — av en regjering sammensatt av våre påliteligste ententevenner, demokrater og antinazister.

Alle kalkyler slo feil og istedet for å gjenvinne vinterkrigens tap tvingedes Finland til å tømme nederlagets bitre kalk til bunns. Vi spilte hasard, men innenfor truslen om en sikker undergang. Vi glemte, at vi ikke var en stormakt, men bare en liten brikke i spillet, men vi foretrakk å være en brikke fremfor bare å tjene som spill-bord. — Dette er et sitat fra innledningen til Jarl Galleens nettopp utkomne bok «Tre bataljoner», et æresminne over den siste krigs infanteriregiment 13, som bestod av mann-skaper fra hele det svenske Finland. Galleen fastslår, at Finland ikke hadde noe valg og at offeret ikke var forgjeves. «Tross alt har vi dog reddet vår kultur, vår måte å leve og se tingene på». — Vi her hjemme, som slapp så utrolig lett fra det hele, bør legge seg forfatterens ord på sinne. — Finland kjempet og — tapte mot overmakten, men de kunne «blott ej sin æra svika». Tenk om vi kunne si det samme, når den saklige dom over alt det som hendte skal falle.

MENS VI TALER OM DE TAPRE FINNER,

skal vi heller ikke glemme nasjonalistene i Ukraina, som fremdeles kjemper med ryggen mot veggen. Helt siden revolusjonens første dager har de vært som en pæl i kjøttet for sovjetmyndighetene, og når de nu påny har reist seg, er det i et fortvilet forsøk på å kaste av det bolsjevikiske åket.

Den primære årsak synes denne gang å være fornyelsen av motstanden mot kollektivjordbruket, som krenker ukrainernes frihetsfølelse og bringer bekymring og nød inn i den flittige befolknings hjem. Hertil kommer flaskoen innen viktige deler av sovjetindustrien, som har ført til en akutt krise. Årsakene til den er vanskelig å bringe på det rene, men, sier «Manchester Guardian», kanskje holder den menneskelige natur på å ta hevn over det strenge sovjetsystem. Når en arbeider ikke får noen mulig-

Ny bok

Havig-Gjelseth: «Sannheten frigjør»

En av åndens stormenn skriver om denne bok til forlaget:

«Takk for den tilsendte bok om Havig-Gjelseth saken. Jeg kjenner meg (blik Ronald Fangen skrev) syk etter straks i dag å ha lest dokumentene. Der går en slik diktatorisk hård ånd gjennom mange av brevene fra Hallesby og Wisløff at en uten å ville det, kommer til å tenke på utrenskninger i verdslige organisasjoner. For GUDS navn er satt opp til verge for H. og W. av dem selv. De blanner ustanselig bøna og kristne talemåter inn i de hårde, dømmende ord til H.-Gjelseth. Ja, jeg kjenner meg syk. Og det skal bli spennende å se hvorledes både presse og de impliserte tar det.

.....Der er flere ting i denne sak som fører tanken inn på politiske utrenskninger både i øst og syd. Det viser seg at diktatur er diktatur også under kristen maske.»

Boken koster kr. 8.50 + porto — innb.

Bestillinger sendes: «8. MAI», Boks 41, Kristiansund N.

Lærling.

I utlandet opplært maskinsetter søker arbeid som håndsetter-lærling med henblikk på svenneprøve. Student. Allsidige interesser og erfaringer samt de beste anbefalinger. Helst på et mindre sted. Bill. mrk. «Frontkjemper», nr. 35.

Snekkerfabrikk,

200 kvm, med godt utstyr, bortleies eller selges.

Bill. mrk. «Nær stasjon», nr. 34.

Forbundet for Sosial Oppreisning

Rettskontoret

Oslo. Skippergaten 44III. Telefon 41 63 03

Har De bruk for mannlig eller kvinnelig arbeidshjelp så averter i «8. Mai»

Kolportører og selgere

saker for meget aktuell bok om «rettsoppgjæret». Der reflekteres

dere. Jeg sier dette, så dere skal forstå hva slags kar dere har foran dere.» Like etter meddelte han oss at: «Mannen som jeg skjøt, daa i går, så dere vet hva dere kan vente dere, dere også. For, legg merke til det, at når jeg skyter, så skyter jeg direkte.»

Han gjentok hele dagen sine trusler om å gjennomhulle oss, hvis vi ikke fikk farten høyere opp.»

I middagspausen innledet vaktens samtale med oss, idet han spurte om vi kjente vedkommende han hadde skutt. Til dette ble det besvart bekreftende. Han bemerket da frydefullt:

«Jeg ga ham en kule gjennom begge — (uttrykket passer ikke på trykk) og ei gjennom magan, og hadde jeg gjort rett, så hadde jeg pepra det fordømte svinet fullt av kuler — —».

I en rapport skrevet av Finn Haug og Oskar Sjøgren den 11. september, viser det seg at samme sadist — til tross for at myndighetene forlengst var blitt gjort oppmerksom på hans handlinger, fortsatt fikk drive sitt spill blant fangene. For å drive arbeidstempoet opp til det umenneskelige, truet han stadig med pistolen og skjøt av flere skudd. En av fangene lot han stå i knestilling så lenge at han til slutt var helt utmattet.

I en annen rapport som er skrevet av Birger Rabben og Reidar Kaupi den 12. september 1945, heter det:

«Undertegnede vil ikke unnlate å meddele, at vi i dag var på ute-gjeng på Schøyenåsen. Vi arbeidet med vedsjau. Herunder kom vaktens bort til oss og sa at vi måtte ha større tempo, til tross for at vi arbeidet flittig.

«Dere har vel hørt hva som skjedde på Akershus?» sa han. «Ja», svarte vi.

«Det var jeg som skjøt Om-tvedt, og hvis ikke dere får tempoet opp, så er ikke jeg så nøyen på det, jeg kan skyte dere også!»

Vi arbeidet videre, men plutselig hørte vi to skudd bak oss. Kulene pep like forbi oss — og for inn i vedhaugen.»

På slutten av denne rapport skriver Petter Volden:

«Undertegnede, som i dag arbeidet i samme ute-gjeng, kan bevitne at samme vakt i dag også skjøt etter to andre fanger — —».

DISSE 4 RAPPORTER ble med få dagers mellomrum sendt

«stemmen fra London» — den nynorske hetzpressen og angsten for parolene og den kom-pakte majoritet gjort sin onde gjerning. Hatets og havnens gift-beger løst over, — slik at herr overløge Paus — den sterke og selvstendige mann for sin hatt — han beklaget seg at dess-verre nei, — forholdene er nok anderledes nå.

Og så begynte rettskvernen å male. Jeg husker ikke nå om det var ett eller halvannet års fengsel hver de fikk disse Røde Kors søstrene for å ha drevet Røde Kors-søstervirksomhet på Østfronten. Retten ble satt i Tønsberg, så jeg skulle anta aktora-tet ble ført av statsadvokat Sig. Jensen — han som var så uheldig å komme inn under major Langelands søkelys. — Ikke for det, jeg regner Sig. Jensen hverken verre eller bedre enn alle de av våre offentlige menn — og offentlige kvinner — (Clau-dia Olsen o. l.) som deler ansvaret for etterkrigsårenes rettslige sodoma og gomorra. Dette var kanskje ikke mer enn en kunne vente seg av tidens menn. Kvaliteten har som kjent lett for å variere med tidevannet og avta etter hvert som kvantiteten tiltar. Men at Norges Røde Kors skulle kompromitere seg overfor all framtid, det hadde jeg ikke tenkt meg muligheten av.

— Hva mener ellers Røde Kors om dette idag?

Nemesias.

Ikke le - ikke smil

(Forts. fra side 1)

videre ville ha skjedd er ikke til å overse.

Det er tydelig at Heiving ønsket å framprovosere en episode, som kunne gi ham anledning til å bruke sitt skyte-våpen. En fange hadde nemlig før signalet gikk hørt ham si: «I kveld skal vi gjøre dem myke. — I kveld skal det bli skutt — —».

Rapporten slutter med at Heiving var uskikket til å føre kom-mando over vepnet vakt, og at han var en fare for sine omgivelser. Det blir så bedt om at han må bli fjernet.

Det ble også i rapporten vist til justisminister Cappelen's er-klæring om at fangene skulle behandles som varetektfanger, anstendig og i overensstemmelse med loven.

VI VET NA AT IKKE i en eneste leir eller i noe fengsel, hvor det satt politiske fanger i 1945 ble reglementet for varetekta-

Nei, skyt dem og la det skje straks så vi slipper synet av dem mer, hves-te «Hys-Hans» påny med innbitt hat i stemmen.

Og slik fortsatte samtalen, ikke bare den dagen fangen ble innlagt, men mange dager etterpå. Han hørte hvert ord, kunne ikke unngå det. Og i den sykelige tilstand han befant seg, vil man forstå hvor oppkvikkende og hyggelig det virket på den dødsyke fangen.

En av medpasientene skal særlig minnes. Han var en grepa kar fra en bygd som gjorde seg berømt for sin svarthandel. Tyskerne sa, da de måtte rømme Ukrainas kjøttgryter, at det er da ikke farlig så lenge vi har N..... å ty til. Der er det nok av smør, egg og fleisk å få kjøpt til enhver tid. Denne representanten for dobbeltspillerne koset seg med å fortelle fangen at det var da ingenting å snakke om den behandling NS-folkene hittil hadde fått, det var rene søndagsskoleutflukten, nei bare vent, så skal dere få se hva som kommer til å hende, for rettsoppgjøret blir hardere og hardere jo lengere tiden går, trøstet tyren med vellyst i stemmen.

Men dette var bare en liten episode. Det kunne skrives tykke bøker om den djevelske ondskap og sadisme som red de gode nordmenn i 1945 og 1946, og bøkene blir sikkert også skrevet i tidens fylde. Per.

fanger fulgt. Det var hjemmefronten og de lokale straffe-eksperter som bestemte hvilken behandling fangene skulle ha. Og mange steder var behandlingen så vilkårlig, at den skiftet etter de forskjellige vakthavendes luner.

Den som på eget skinn og sinn har følt rettsstatens «gjeninn-førelse» vemmes over den tone justisminister Gundersen, Lars L'Abée-Lund og andre doms-eksperter oppvarter med, når det gjelder å kaste blå i øynene på det norske folk om at «rettsoppgjøret» har vært så «følsomt» og «storartig» gjennomført, at en savner sidestykke til «human» avstraffing.

P. Harsem:

«Utrolig, men sant»

Annet opplag.

Denne bok burde være alle manns eie.

Den egner seg også utmerket som gavebok til venner og kjente i utlandet.

Ved innsendelse av kr. 10.— sendes boken portofritt.

Send Deres bestilling til

«8. MAI»

Boks 41, Kristiansund N.

søk på å kaste av det sovjetiske

Åket.
Den primære årsak synes denne gang å være fornyelsen av motstan-den mot kollektivjordbruket, som krenker ukrainernes frihetsfølelse og bringer bekymring og nød inn i den flittige befolknings hjem. Hertil kommer flaskoen innen viktige deler av sovjetindustrien, som har ført til en akutt krise. Årsakene til den er vanskelig å bringe på det rene, men, sier «Manchester Guardian», kanskje holder den menneskelige natur på å ta hevn over det strenge sovjetsystem. Når en arbeider ikke får noen mulig-het til å hvile, da ender det med at han arbeider mindre og dårligere. Vi vil i fremtiden som hittil følge de tapre ukrainere med den største opp-merksomhet. De har bare seg selv å stole på, da ingen stormakt kan komme dem til hjelp mot slaveriet. Vi hører heller ikke, at noen lager sympati-resolusjoner til fordel for dem. — Alt det, som foregår bak jernteppet synes ikke å angå oss utenfor. Vi synes kanskje synd i dem, som kjemper for friheten og de nasjonale idealer, men snur oss så på den annen side og sover videre.

Røde Kors har —

(Forts. fra side 2)

«En av et nøytralt land aner-kjent forening kan ikke hjelpe krigførende med sitt sanitets-personell og sine bevegelige sani-tetsanstalter, uten med forut inn-hentet samtykke fra sin egen re-gjering og med den krigførendes egen bemyndigelse.

Den krigførende som har mot-tatt hjelpen, er forpliktet til å gi fienden meddelelse herom for-innen enhver bruk av den.»

De som under okkupasjonen i Norge dro til østfronten skulle altså, hvis Norge hadde vært nøytralt, først innhentet tillatelse fra regjeringen.

Imidlertid var det okkupa-sjonsmakten som hadde all makt her i landet. London-regjeringen hadde absolutt ingen ting de skulle ha sagt her. Norge hadde kapitulert og var ikke krigførende. Vi går ut fra at lederne i Røde Kors som opplyste menn, vet dette.

Det er klart at Røde Kors ikke makter å hindre norske myndig-heter i å straffe de som av London-regjeringen ble utsett til sonoffer. Men vi ønsker at denne sterke organisasjon motarbeider svineriet.

Og det er derfor med tilfreds-het vi mottar meddelelsen om at Røde Kors har bedt om amnesti og benådning for det dømt sanitetspersonell.

kvinnelig arbeidshjelp så averterer i «8. Mai»

Kolportører og selgere

søkes for meget aktuell bok om «rettsoppgjøret» Der reflekteres fortrinnsvis på personer der vil gå inn for salget, ikke bare for for-tjenestens skyld, men av personlig overbevisning om den urett som er forøvd mot en så stor del av vårt folk. Vennligst oppgi referencer. Provisjonen er meget høy. Billett mrk. «For sannhet og rett nr. 24».

Frontkjemper,

29 år, ungkar, flere års praksis fra landhandel m/ post og d/s-eksp. Et år som bestyrer. Hand-delsbrev, førerkort, gode attester søker stilling. Alt har interesse.

Per H. Thommesen,
Hell st.

Husholderske.

får selvstendig post på mindre gård snarest. Helst en som kan melke noen kuer. Lønnsforl. med attester sendes

Søndre Skramstad,
Bena, Østerdal
Haakon Arntzen.

Sveiser.

For dyktig ungarssveiser er plass ledig fra 14. april 1950. Omlag 20 melkekuer og ungdyr. Melkemaschine.

Attestavskrifter, lønnsforlang-ende og andre opplysninger bes sendt til

Paul Sukkestad,
Lena st., Ø. Toten.
Telef. nr. 29 a, Ø. Toten

Pølsemaker,

helst med håndverksbrev, søkes til kjøttforretning i østlandsby. Tariff. Hybel skaffes.

Bill. mrk. «Fagmann», nr. 39.

«8. Mai»

Postgiro:
Kontonr. 818 27

35 ganger

behandlet Siljan skolestyre skole-streiken og lærersaken i Austad krets. Da ble det besluttet å oppheve sus-pensjonen av læreren og gi ham be-skjed om å oppta skolearbeidet igjen.

Sveiser eller budeie

får straks plass på gård i Blaker nær st. F. t. 12 melkekuer pluss ungdyr, hjelp til melking, nytt fjøs.

Att.avskrifter og lønnskrav sendes

Kåre Nebbenes, Kvevli st. U.H.B.

Hjemmevevete puter.

Etter bestilling leverer jeg hjemmevevete puter og løpere. Bill. mrk. «Pent og solid» nr. 32.

Lån ønskes.

Forretningsinteressert ungdom fra N.-Norge ønsker lån, stort kr. 7000.— eventuelt bankgaranti for tilsv. beløp. Er ubemidlet. Kan noen hjelpe, bys gjensidige fordeler.

Bill. mrk. «Ærlig» nr. 30.

Husrom søkes.

Dame, 64 år, pensj. s. 1 el. 2 rom anl. koke; om mulig med middagsmat. Helst på landet, nær st. Oslo el. annen by. Pris. B. m. «Fredelig hus nr. 26».

Tilleie.

Møbl. vær. for ordensmann, nær Oslo. B. m. «Alle opplysning-er», nr. 37.

Husk

at ved en annonse i «8. MAI» rekker De ut over hele landet.

Averter derfor når De har noe å selge, når De søker arbeide eller når De selv ønsker arbeidere eller funksjonærer.

Løssalgpris 25 øre

Opplag 9500

Nordmarkspostens Trykkeløse